

Mariusz Balcerek
Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu
e-mail: mariusz.a.balcerek@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1007-8042

Wzory osobowe w konkursie na „Bibliotekarza Roku” SBP na tle amerykańskich nagród

Słowa kluczowe: konkurs „Bibliotekarz Roku”; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich; „Library Journal”

Streszczenie.

Cel: Przedstawienie wzorów osobowych prezentowanych w polskim konkursie „Bibliotekarz Roku” i porównanie ich z podobnymi amerykańskimi nagrodami.

Metoda: Przegląd dostępnej literatury. Analiza statystyczna wybranych elementów: miejsce pracy, staż pracy, wykształcenie i pełniona funkcja. Przegląd sylwetek finalistów i zwycięzców konkursów w oparciu o powszechnie dostępne materiały.

Wyniki: W USA zanotowaliśmy więcej konkursów, które charakteryzują się większym zróżnicowaniem i co warto odnotowania, ich integralną częścią są nagrody pieniężne. Na tym tle polski konkurs ma charakter bardzo ogólny i wyłącznie prestiżowy. Najbardziej podobnym do niego jest ten organizowany przez czasopismo „Library Journal”.

Wnioski: Warto na wzór Amerykanów stworzyć parę równoległych nagród i wprowadzić nagrody finansowe.

Wstęp

Jaki jest idealny bibliotekarz? Gdzie pracuje taka osoba, w bibliotece naukowej, czy publicznej? Czy w swojej książnicy jest szeregowym pracownikiem, kierownikiem, a może dyrektorem? Jakiego posiada wykształcenie, kompetencje? Jaki jest jego staż pracy w bibliotece? Takie i wiele innych pytań zadajemy sobie, gdy myślimy o wzorze osobowym bibliotekarza.

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, jakie elementy zawodowe wśród bibliotekarzy są najczęściej podziwiane, naśladowane i nagradzane? Najprostszym sposobem na uczynienie tego jest przeanalizowanie wyników konkursów o miano najlepszego pracownika biblioteki. Pozwalają one na w kapitalny sposób na zapoznanie się z powszechnymi, demokratycznymi oczekiwaniami wobec „idealnego” bibliotekarza.

W Polsce od dekady organizowany jest przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (dalej: SBP) plebiscyt pod tytułem „Bibliotekarz Roku”. Poniżej przyjrzymy się jego laureatom i finalistom. Chcąc ukazać zwycięskie postawy na szerszym tle dokonamy podobnego przeglądu wśród amerykańskich nagród dla pracowników bibliotek. Spróbujemy je porównać i znaleźć podobieństwa oraz różnice. Pozwoli to na pełniejszą, gdyż bardziej krytyczną ocenę polskiego konkursu.

Metodologia

Chcąc odpowiedzieć na powyższe pytania i nakreślić obraz „idealnego” bibliotekarza poddamy analizie laureatów i finalistów polskiego konkursu „Bibliotekarz Roku”. Tych pierwszych jest 25, a drugich 133. Interesować nas będą takie aspekty jak: miejsce pracy (biblioteka publiczna,

akademicka i naukowa, pedagogiczna i szkolna), pełniona funkcja (dyrektor, kierownik i szeregowy pracownik), staż pracy w bibliotece, osiągnięcia oraz wizja księżnicy. Przy opracowaniu danych z tych elementów posłużymy się analizą statystyczną.

Podobnymi kryteriami będziemy się kierować analizując sylwetki zwycięzców „The Librarian of the Year Award”, najbardziej znanej i prestiżowej amerykańskiej nagrody dla bibliotekarzy, przyznawanej przez czasopismo „Library Journal”. Wiele wskazuje na to, że ta amerykańska nagroda bardzo przypomina tę polską.

Dodatkowo dokonamy przeglądu pomniejszych nagród przyznawanych pracownikom bibliotek za oceanem. Będzie to miało formę krótkiej charakterystyki bez analizy zwycięzców.

Polski konkurs „Bibliotekarz Roku”

Polski konkurs „Bibliotekarz Roku” ma krótką historię. Pierwsza edycja miała miejsce w 2011 r. Jego pomysłodawcą i organizatorem jest SBP, które chciało w ten sposób wyłonić autorytety wśród pracowników bibliotek, a zarazem zwalczać negatywne stereotypy o bibliotekarzach. Wcześniej wybierano „Bibliotekarza Roku” w okręgach SBP. Dopiero od 2011 r. zdecydowano się organizować ogólnopolski konkurs.

Od początku wybory odbywały się w dwóch etapach: okręgowym i ogólnopolskim. W pierwszej edycji za 2010 r. wyłoniono 10 finalistów, spośród których wybrano tylko jednego zwycięzcę¹. W następnym roku liczba okręgów zwiększyła się do 14, co zaowocowało taką samą liczbą finalistów. W edycjach: 2012-2013 mieliśmy odpowiednio 15 laureatów, w 2014 – 16, w 2015 – 15 i w latach 2016-2018 ponownie 16. Od edycji z 2011 r. zaczęto także przyznawać II i III miejsce.

W obydwu etapach mieli prawo głosować wszyscy członkowie SBP. W grudniu 2018 r. na posiedzeniu Zarządu Głównego SBP przewodnicząca SBP Joanna Pasztelaniec-Jarzyńska zaproponowała, aby laureatów II etapu konkursu wybierały kapituły powołane przez zarządy okręgów².

Na koniec warto wspomnieć, że zwycięstwo na poziomie okręgowym i ogólnopolskim nie wiąże się z gratyfikacjami finansowymi.

Finaliści – statystyka

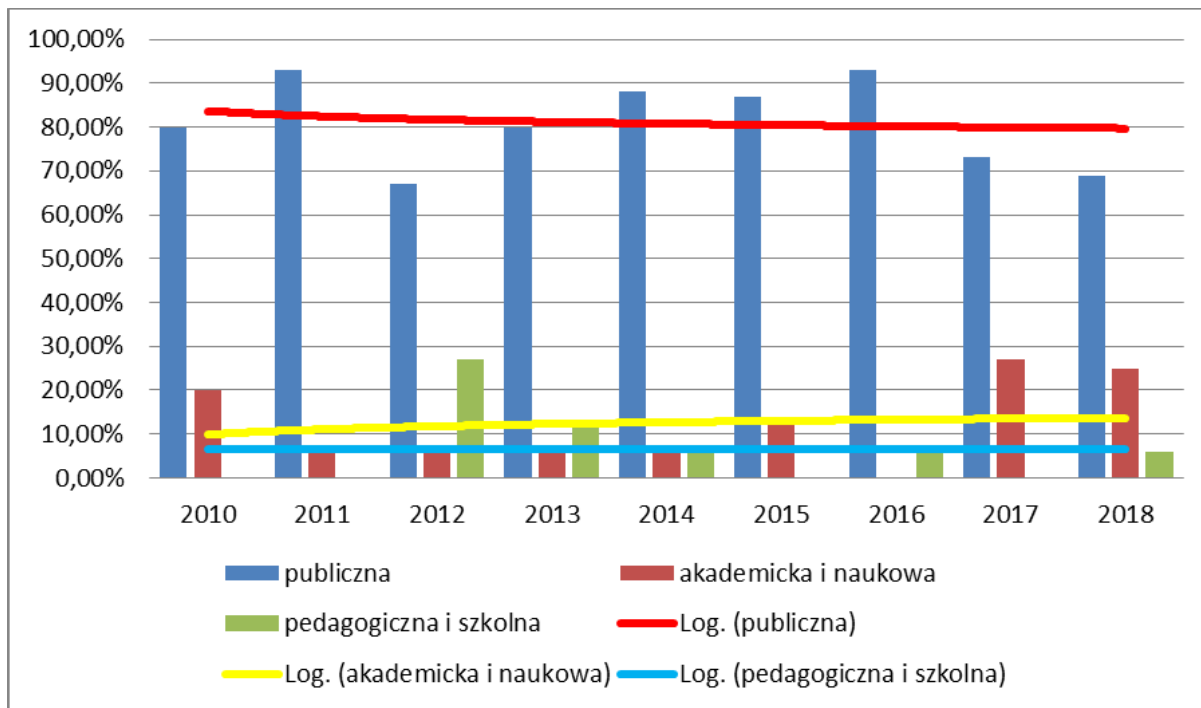
---

1 Jan oprac. Wołosz, „Bibliotekarz Roku 2010 - edycja wojewódzka”, *Bibliotekarz*, 2011, 2.

2 Anna Grzecznowska i Małgorzata Dargiel-Kowalska, „Z życia SBP”, *Przegląd Biblioteczny* 87, nr 1 (2019): 110–11.

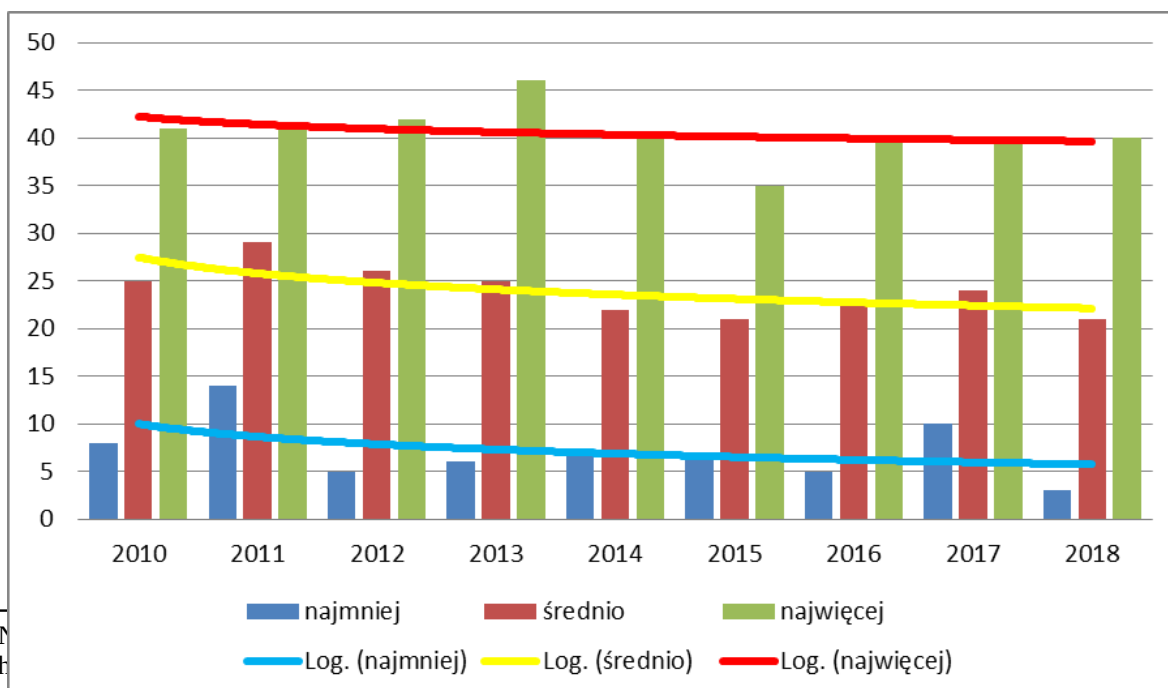
Podstawą do analizy finalistów konkursu „Bibliotekarz Roku” były krótkie informacje zamieszczane w „Bibliotekarzu”. Dodatkowo od 2014 r. na stronie SBP publikowane są sylwetki zwycięzców I etapu³.

Wykres nr 1: Typy bibliotek, gdzie pracują finaliści konkursu „Bibliotekarz Roku”

Źródło: opracowanie autora

Wykres nr 2: Staże pracy finalistów konkursu „Bibliotekarz Roku”

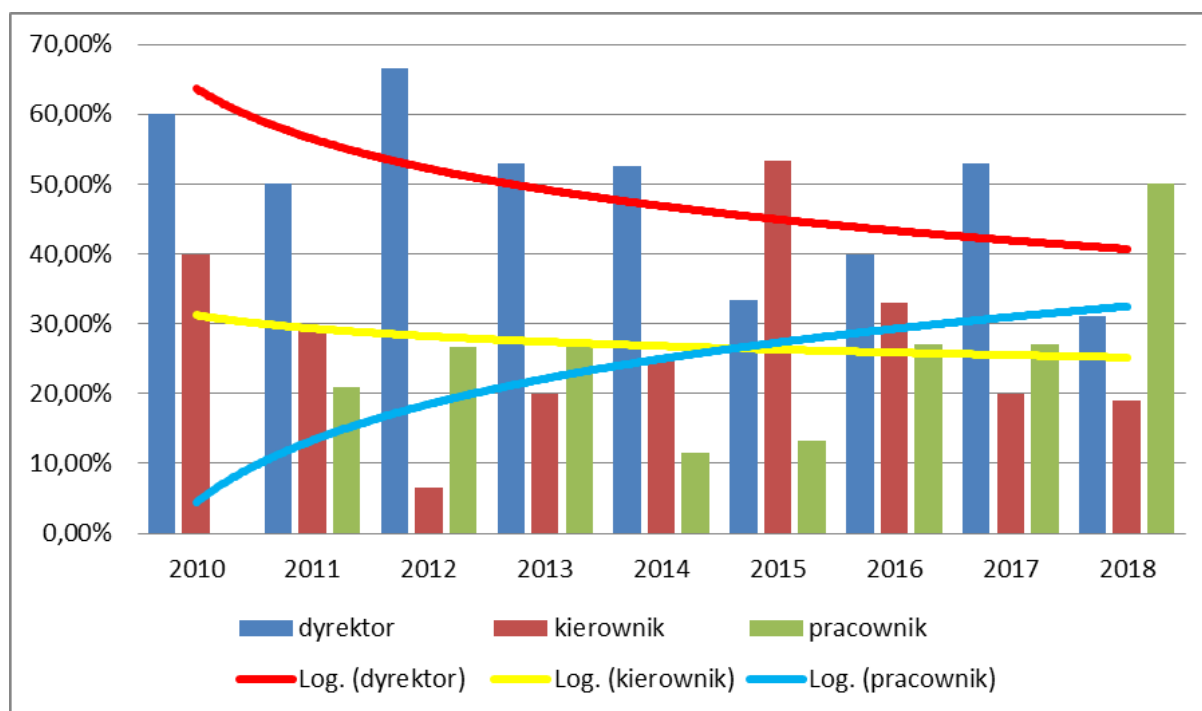
3 N
h

Źródło: opracowanie autora

Omawianie finalistów zaczniemy od zagadnienia ich miejsc pracy. Wyróżniono tutaj trzy typy księżnic: publiczne, akademickie i naukowe oraz pedagogiczne i szkolne. W dotychczasowych edycjach dominowali pracownicy tych pierwsze, stanowiąc około 80%. Na drugim miejscu uplasowali się reprezentanci ośrodków akademickich i naukowych, a na trzecim pedagogicznych i szkolnych. Logarytmiczne linie trendu są tutaj prawie płaskie, co pokazuje, że taki stan rzeczy nie powinien ulec zmianie (można zauważyć nieznaczny spadek bibliotek publicznych, przy jednoczesnym lekkim wzroście tych akademickich).

Inaczej sytuacja wygląda w przypadku wykresu obrazującego staż pracy. Tutaj notujemy bardzo wyraźne kierunki rozwoju. Spada średnia stażu pracy finalistów z około 27-28 do 22-23 lat. To samo dotyczy skrajnych wartości. O ile w pierwszej edycji finalista mógł pochwalić się co najmniej 8 latami pracy w zawodzie, o tyle w 2018 r. zwycięzca okręgowego etapu przepracował w bibliotece tylko 3 lata. Na stabilnym poziomie plasuje się tylko wiek najdłuższej pracujących bibliotekarzy, który wynosi około 40 lat (najwięcej w 2013 r. – 46 lat, najmniej w 2015 r. – 35 lat).

Wykres nr 3: Stanowiska pełnione przez finalistów konkursu „Bibliotekarz Roku”

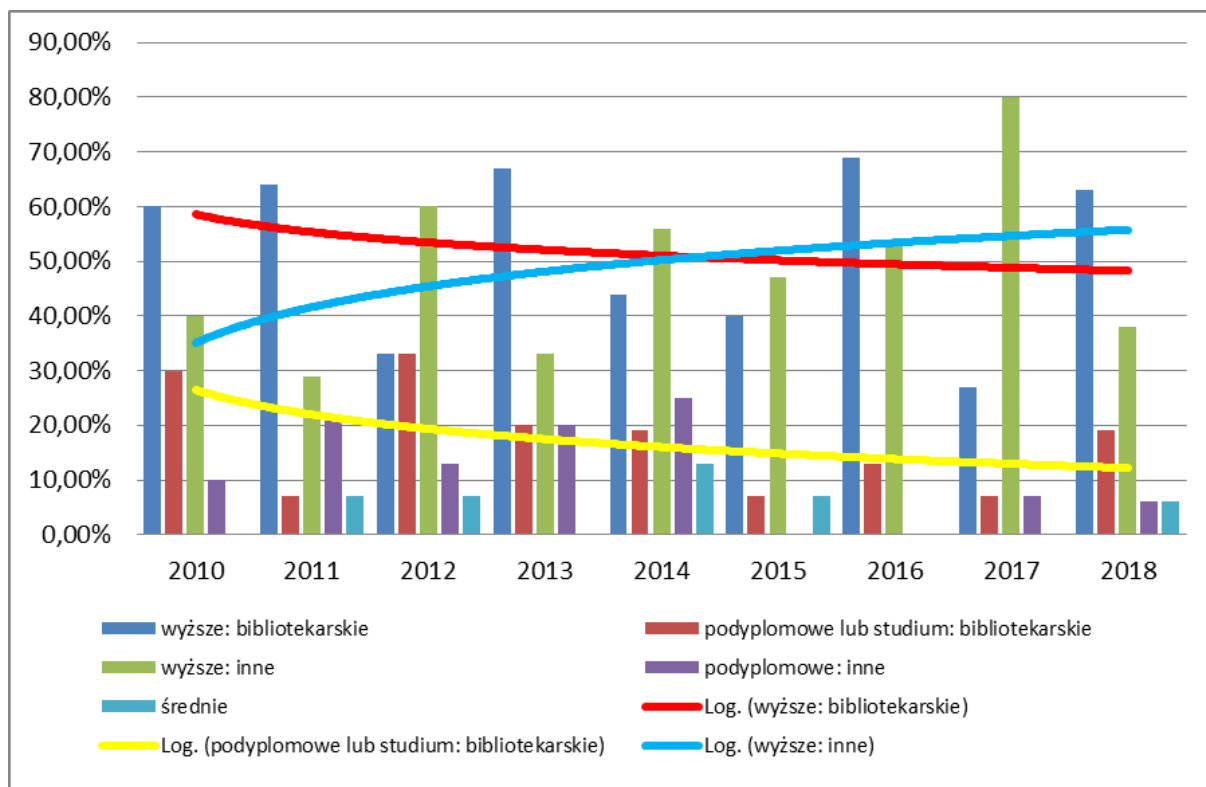
Źródło: opracowanie autora

Wyraźne trendy obserwujemy również w zakresie zajmowanego stanowiska. Wyróżniliśmy tutaj trzy kategorie: dyrektorów (w tym p.o. dyrektorów), czyli osoby nie mające nad sobą zwierzchnika będącego bibliotekarzem, kierowników (w tym zastępcy dyrektora) oraz szeregowych pracowników i mających samodzielne stanowisko pracowników (np. instruktorów).

Udział dyrektorów wśród finalistów konkursu spadł z 60% w I edycji za 2010 r. do 31% w ostatniej, a kierowników odpowiednio z 40 do 19%. Z drugiej strony liczba szeregowych i mających samodzielne stanowisko pracowników wzrosła na przestrzeni 9 lat z 0 do 50% i wszystko wskazuje na to, że ta tendencja zostanie zachowana. Co ciekawe, tylko w dwóch pierwszych edycjach mieliśmy dyrektorów dużych bibliotek⁴.

Ciekawie prezentuje się sprawa wykształcenia finalistów konkursu. Wyróżniliśmy tutaj pięć kategorii: wyższe bibliotekarskie, studia podyplomowe z zakresu bibliotekarstwa, wyższe, podyplomowe, średnie i studium bibliotekarskie.

Wykres nr 4: Wykształcenie finalistów konkursu „Bibliotekarz Roku”

Źródło: opracowanie autora

4 Wołosz, „Bibliotekarz Roku 2010 - edycja wojewódzka”, 3–4; [Redakcja „Bibliotekarza”], „Finaliści II etapu «Bibliotekarz Roku 2011»”, *Bibliotekarz*, 2012, [3-4 okładki].

Analiza wskazuje na wzrostowy trend udziału wyższych studiów niebędących bibliotekarskimi, przy jednoczesnym spadku form wykształcenia związanych z bibliotekarstwem i informacją naukową.

Reasumując, wśród finalistów konkursu „Bibliotekarz Roku” utrzymuje się dominacja reprezentantów bibliotek publicznych, spada staż pracy finalistów konkursu oraz udział studiów bibliotekarskich w wykształceniu, natomiast rośnie udział szeregowych i samodzielnych pracowników.

Osiągnięcia i wizje laureatów konkursu „Bibliotekarz Roku”

W odniesieniu do laureatów pierwszych, drugich i trzecich miejsc konkursu „Bibliotekarz Roku” postanowiliśmy skupić się na analizie ich głównych osiągnięć i wizji biblioteki. Podstawą do analizy były wywiady, jakie zostały przeprowadzone ze zwycięzcami i opublikowane na łamach czasopism „Bibliotekarz” i „Poradnik Bibliotekarza”.

Zacznijmy od osiągnięć. Udzielane przez laureatów odpowiedzi podzieliliśmy na trzy kategorie: działania na rzecz biblioteki, wcześniejsze wyróżnienia oraz indywidualne osiągnięcia. W tej pierwszej najczęściej wymienianymi dokonaniem były organizowane imprezy, spotkania autorskie, wystawy, szkolenia, aktywizacja mieszkańców, a także nawiązanie współpracy z lokalnymi instytucjami i osobami. Warto w tym miejscu podkreślić, że tego typu wypowiedzi zdominowały wszystkie osiągnięcia, nie tylko w tej kategorii. W zasadzie każdy laureat chwalił się tego typu dokonaniem⁵. Znacznie mniej notujemy w odpowiedziach dumy z przekształceń i

5 Wołosz, „Bibliotekarz Roku 2010 - edycja wojewódzka”, 5; [Redakcja „Bibliotekarza”], „Finaliści II etapu «Bibliotekarz Roku 2011»”, [2 okładki]; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Małgorzatą Kępką - Bibliotekarzem Roku 2011”, *Bibliotekarz*, 2012, 17; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Danutą Krajewską kierownikiem Filii nr 11 Koszalińskiej Biblioteki Publicznej im. Joachima Lelewela, laureatką trzeciego miejsca w ogólnopolskim konkursie Bibliotekarz Roku 2011”, *Bibliotekarz*, 2012, 20; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Sabiną Malinowską, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”, *Bibliotekarz*, 2013, 21–23; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Renatą Pańką Bibliotekarzem Roku 2013”, *Bibliotekarz*, 2014, 24–25; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Witoldem Gagackim Bibliotekarzem Roku 2014”, *Bibliotekarz*, 2015, 19–21; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Sylwią Mróz, dyrektorką Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida w Złotowie, laureatką Konkursu «Bibliotekarz Roku» 2014”, *Bibliotekarz*, 2015, 24–25; Redakcja „Bibliotekarza”, „Marta Kryś Bibliotekarz Roku 2015”, *Bibliotekarz*, 2016, [4 okładki]; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Martą Kryś Bibliotekarzem Roku 2015”, *Bibliotekarz*, 2016, 25–28; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Agnieszką Dworak laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2015”, *Bibliotekarz*, 2016, 11–13; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Jackiem Smółką kierownikiem olsztyńskiej Planety 11, laureatem konkursu Bibliotekarz Roku 2015”, *Bibliotekarz*, 2016, 18–19; Jadwiga Chruścińska, „Z Cieszanowa w wielki świat. Rozmowa z Urszulą Kopeć-Zaborniak - Bibliotekarzem Roku 2016”, *Poradnik Bibliotekarza*, 2017, 43–45; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Adrianną Walendziak kierownikiem Działu Analiz i Współpracy z regionem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie, laureatką Konkursu Bibliotekarz Roku 2016”, *Bibliotekarz*, 2017, 21–24; Redakcja „Bibliotekarza”, „Cecylia Judek Bibliotekarz Roku 2017”, *Bibliotekarz*, 2018, [4 okładki]; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Cecylią Judek Bibliotekarzem Roku 2017”, *Bibliotekarz*, 2018, 25–29; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Jolantą Janiec laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2017, kierownikiem Działu Udostępniania Zbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hrubieszowie”, *Bibliotekarz*, 2018, 21–23; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Małgorzatą Sońską laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2017, Dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łańcucie”, *Bibliotekarz*, 2018, 26–29; Redakcja „Bibliotekarza”, „Paweł Dobrzelecki Bibliotekarz Roku 2018”, *Bibliotekarz*, 2019, [4 okładki]; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Pawłem Dobrzeleckim Bibliotekarzem Roku 2018”, *Bibliotekarz*, 2019, 29–30; Marzena Przybysz, „Rozmowa z

remontów⁶. Jeszcze mniej jest wzmianek o procesie komputeryzacji bibliotek, np. wdrożeniach systemu RFID⁷. Znamy tylko jeden przypadek dotyczący większej ksiąźnicy, gdzie zwycięzca wpłynął na rozwój sieci bibliotecznej⁸.

Kategoria dotycząca wyróżnień przyznanych przed uhonorowaniem nagrodą „Bibliotekarz Roku” jest stosunkowo nieliczna⁹. Wyniku tego nie podnosi jedna wzmianka o zdobyciu licznych nagród przez czytelników, którymi byli uczniowie szkolnej biblioteki biorący udział w olimpiadach i konkursach¹⁰. Do tej kategorii zdecydowaliśmy się zaliczyć również awans na dyrektora, co laureat wymienił wśród swoich osiągnięć¹¹.

Równie mało liczna jest kategoria dotycząca doksztalcania. Jeden z finalistów wśród swoich osiągnięć wymienił zdanie egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego¹². Dwie wskazały na wyjazdy studyjne¹³, tyle samo na udział w redakcjach czasopism¹⁴. Tylko trzech laureatów pochwaliło się wygłoszeniem referatów na konferencjach i publikacjami¹⁵.

Joanną Szymczak-Ryczel z Biblioteki Miejskiej w Łodzi, laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2018”, *Bibliotekarz*, 2019, 20–22; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Bogumiłą Tobotą kierowniczką Działu Audiowizualnych Książnicy Płockiej im. Władysława Broniewskiego”, *Bibliotekarz*, 2019, 21–22.

- 6 Wołosz, „Bibliotekarz Roku 2010 - edycja wojewódzka”, 5; Redakcja „Bibliotekarza”, „Małgorzata Kępką Bibliotekarz Roku 2011”, *Bibliotekarz*, 2012, [2 okładki]; Przybysz, „Rozmowa z Małgorzatą Kępką - Bibliotekarzem Roku 2011”, 17–20; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Małgorzatą Zińczuk laureatką drugiego miejsca w ogólnopolskim konkursie Bibliotekarz Roku 2011”, *Bibliotekarz*, 2012, 16–18; Przybysz, „Rozmowa z Witoldem Gagackim Bibliotekarzem Roku 2014”, 19–21; Chruścińska, „Z Cieszanowa w wielki świat. Rozmowa z Urszulą Kopec-Zaborniak - Bibliotekarzem Roku 2016”, 43–45.
- 7 Przybysz, „Rozmowa z Sabiną Malinowską, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”, 18–20; Redakcja „Bibliotekarza”, „Marta Kryś Bibliotekarz Roku 2015”, [4 okładki]; Przybysz, „Rozmowa z Agnieszką Dworak laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2015”, 11–13.
- 8 Przybysz, „Rozmowa z Małgorzatą Zińczuk laureatką drugiego miejsca w ogólnopolskim konkursie Bibliotekarz Roku 2011”, 16–18.
- 9 Przybysz, „Rozmowa z Danutą Krajewską kierownikiem Filii nr 11 Koszalińskiej Biblioteki Publicznej im. Joachima Lelewela, laureatką trzeciego miejsca w ogólnopolskim konkursie Bibliotekarz Roku 2011”, 20; Redakcja „Bibliotekarza”, „Małgorzata Kępką Bibliotekarz Roku 2011”, [2 okładki]; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Elżbietą Tkacz dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Fredry w Jarosławiu, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”, *Bibliotekarz*, 2013, 22; Przybysz, „Rozmowa z Renatą Pańką Bibliotekarzem Roku 2013”, 24–25; Przybysz, „Rozmowa z Witoldem Gagackim Bibliotekarzem Roku 2014”, 19–21; Marzena Przybysz, „Rozmowa z Katarzyną Wituś, laureatką ogólnopolskiego konkursu Bibliotekarz Roku 2014”, *Bibliotekarz*, 2015, 13–16; Przybysz, „Rozmowa z Agnieszką Dworak laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2015”, 11–13.
- 10 Przybysz, „Rozmowa z Sabiną Malinowską, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”, 29.
- 11 Przybysz, „Rozmowa z Sylwią Mróz, dyrektorką Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida w Złotowie, laureatką Konkursu «Bibliotekarz Roku» 2014”, 24–25.
- 12 Przybysz, „Rozmowa z Sabiną Malinowską, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”, 29–30.
- 13 Przybysz, „Rozmowa z Agnieszką Dworak laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2015”, 11–13; Chruścińska, „Z Cieszanowa w wielki świat. Rozmowa z Urszulą Kopec-Zaborniak - Bibliotekarzem Roku 2016”, 43–45.
- 14 Chruścińska, „Z Cieszanowa w wielki świat. Rozmowa z Urszulą Kopec-Zaborniak - Bibliotekarzem Roku 2016”, 43–45; Redakcja „Bibliotekarza”, „Cecylia Judek Bibliotekarz Roku 2017”, [4 okładki]; Przybysz, „Rozmowa z Cecylią Judek Bibliotekarzem Roku 2017”, 25–29.
- 15 Wołosz, „Bibliotekarz Roku 2010 - edycja wojewódzka”, 5; Chruścińska, „Z Cieszanowa w wielki świat. Rozmowa z Urszulą Kopec-Zaborniak - Bibliotekarzem Roku 2016”, 43–45; Redakcja „Bibliotekarza”, „Cecylia Judek Bibliotekarz Roku 2017”, [4 okładki]; Przybysz, „Rozmowa z Cecylią Judek Bibliotekarzem Roku 2017”, 25–29.

Podsumowując osiągnięcia laureatów widać, że dominuje wśród nich organizacja różnego rodzaju imprez, współpraca i promocja. Można z tego wysnuć wniosek o konieczności tego typu dokonań w wyścigu o pierwsze miejsca w konkursie. Pozostałe osiągnięcia pojawiają się relatywnie rzadko i mogą mieć znaczenie przy wyrównanej konkurencji.

Przejdźmy teraz do wizji biblioteki, jaką kreują laureaci konkursu. Na początku należy zwrócić uwagę na fakt, iż nie wszystkim zwycięzców zadano tego typu pytanie. W efekcie nie każdy mógł pochwalić się swoją opinią na ten temat. W odniesieniu do kierowników i szeregowych pracowników takie pytanie może stwarzać problemy w ich miejscu pracy. Pokazuje to trudność w porównaniu wszystkich zwycięzców na potrzeby tej analizy i ogólnej oceny dokonywanej przez środowisko bibliotekarzy.

Spośród zanotowanych odpowiedzi dominuje wizja biblioteki jako trzeciego miejsca (ang. third place), które nie służy już tylko do czytania i nauki, ale ma ambicje pełnienia różnych funkcji, przede wszystkim ośrodka kultury¹⁶. Bibliotekarz winien „wsłuchiwać się w głos ludu”¹⁷, zwracać uwagę na „użytkownika, a nie tylko czytelnika”¹⁸. Biorąc pod uwagę dominujący i decydujący udział promocji, imprez i współpracy w wymienianych przez laureatów konkursu osiągnięciach taka wizja biblioteki nie powinna nas dziwić. Nielicujące z tym trendem głosy są bardzo rzadkie¹⁹. Warto w tym miejscu przytoczyć jedną z nich: „Czy to dobrze, że biblioteki się zmieniają? Jest zupełnie naturalne, oczywiste i konieczne. Ważne według mnie jest to, żeby zmiany, które są udziałem bibliotek nie zaszkodziły im we właściwym postrzeganiu ich charakteru i funkcji. Aby zjednać sobie nowych użytkowników bibliotekarze nie ulegli pokusie wejścia na drogę prostych, populistycznych rozwiązań”²⁰.

Mieszane uczucia wywołują odpowiedzi, których autorzy nie chcą lub nie mogą wypowiedzieć się na temat wizji przyszłych bibliotek: „Jaka powinna być biblioteka dzisiaj? (...) Szczerze mówiąc, nie tracę czasu na zastanawianie się nad tym, niech to robią mądrzejsi ode

---

16 Marzena Przybysz, „Rozmowa z Bibliotekarzem Roku 2010, Barbarą Kuprel, kierownikiem Oddziału dla Dzieci i Młodzieży Biblioteki Publicznej w Mońkach”, *Bibliotekarz*, 2011, 3; Przybysz, „Rozmowa z Sabiną Malinowską, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”, 21; Przybysz, „Rozmowa z Elżbietą Tkacz dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Fredry w Jarosławiu, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”, 22–23; Przybysz, „Rozmowa z Martą Kryś Bibliotekarzem Roku 2015”, 28; Redakcja „Bibliotekarza”, „Cecylia Judek Bibliotekarz Roku 2017”, [4 okładki]; Przybysz, „Rozmowa z Cecylią Judek Bibliotekarzem Roku 2017”, 25–29; Przybysz, „Rozmowa z Bogumiłą Tobotą kierowniczką Działu Audiowizualnych Książnicy Płockiej im. Władysława Broniewskiego”, 23.

17 Przybysz, „Rozmowa z Małgorzatą Zińczuk laureatką drugiego miejsca w ogólnopolskim konkursie Bibliotekarz Roku 2011”, 18.

18 Przybysz, „Rozmowa z Małgorzatą Sońską laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2017, Dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łąncucie”, 26–29.

19 Przybysz, „Rozmowa z Sabiną Malinowską, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”, 29–30.

20 Krystyna Pawłowska, „to nie ja wybrałam ten zawód, ale zawód wybrał mnie”, *Poradnik Bibliotekarza*, 2018, 16.

mnie”²¹ i „Pracuję w zawodzie trochę ponad 7 lat, nie czuję się kompetentna do snucia wizji”²². Stoi to w sprzeczności z ideą przyświecającą konkursowi „Bibliotekarz Roku”, który miał wykreować autorytety wśród bibliotekarzy.

Amerykańskie konkursy

Za oceanem organizowanych jest bardzo wiele konkursów dla pracowników bibliotek. The American Library Association (dalej: ALA), amerykański odpowiednik SBP przyznaje aż 11 nagród. Poniżej pokrótce je scharakteryzujemy:

1. Academic/Research Librarian of the Year – nagroda za wkład w badania dotyczące bibliotek naukowych; 5000 dolarów; sponsor – EBSCO²³.
2. CLS Innovation in College Librarianship Award – nagroda za innowacje w zakresie obsługi czytelników; 1000 dolarów; sponsor – SCELIC²⁴.
3. EBSCO Community College Learning Resources Leadership Award – nagroda za kierowanie działaniami związanymi z obsługą czytelników, edukacją lub organizacją społeczną; 750 dolarów; sponsor – EBSCO Information Services²⁵.
4. EBSS Distinguished Education and Behavioral Sciences Librarian Award – nagroda za wkład w badania w zakresie edukacji i behawiorystyki w obsłudze bibliotecznej; 2500 dolarów; sponsor – American Psychological Association²⁶.
5. Hugh C. Atkinson Memorial Award – nagroda za osiągnięcia w zakresie automatyzacji, zarządzania, rozwoju biblioteki lub badań na tym; 1000 dolarów; sponsorzy: the Association of College and Research Libraries (ACRL), the Association for Library Collections & Technical Services (ALCTS), the Library Leadership and Management Association (LLAMA), the Library and Information Technology Association (LITA)²⁷.

---

21 Przybysz, „Rozmowa z Renatą Pańką Bibliotekarzem Roku 2013”, 24.

22 Przybysz, „Rozmowa z Sylwią Mróz, dyrektorką Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida w Złotowie, laureatką Konkursu «Bibliotekarz Roku» 2014”, 25.

23 American Library Association, „Academic/Research Librarian of the Year Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/acrlibrarian>.

24 American Library Association, „CLS Innovation in College Librarianship Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/clsaward>.

25 American Library Association, „EBSCO Community College Learning Resources Leadership Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/libraryachievementaward>.

26 American Library Association, „EBSS Distinguished Education and Behavioral Sciences Librarian Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/acrlbssaward>.

27 American Library Association, „Hugh C. Atkinson Memorial Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/atkinsonmemorial>; Illinois Library Association, „Hugh C. Atkinson Memorial Award”, Illinois Library Association, b.d., <https://www.ila.org/about/awards-and-scholarships/hugh-c-atkinson-memorial-award>.

6. Instruction Section Innovation Award – nagroda za osiągnięcia w zakresie innowacyjnej edukacji informacyjnej; 3000 dolarów; sponsor: EBSCO Information Services²⁸.
7. Instruction Section Miriam Dudley Instruction Librarian Award – nagroda za wkład w edukację bibliotekarzy; 1000 dolarów; sponsor – ACRL Bibliographic Instruction Section²⁹.
8. Marta Lange/SAGE-CQ Press Award – nagroda za wkład w bibliotekoznawstwo w zakresie nauk politycznych, spraw międzynarodowych, prawa i dziedzin związanych z rządem; 1000 dolarów; sponsor – SAGE-CQ Press³⁰.
9. Routledge Distance Learning Librarianship Conference Sponsorship Award – nagroda za wkład w rozwój usług bibliotecznych na odległość; 1200 dolarów; sponsor – Routledge/Taylor & Francis Group³¹.
10. ULS Outstanding Professional Development Award – nagroda za wkład w zapewnienie możliwości rozwoju zawodowego bibliotekarzy; 1000 dolarów; sponsor – Library Juice Academy³².
11. WGSS Award for Career Achievement in Women & Gender Studies Librarianship – nagroda za wkład w badania nad kobietami i płcią poprzez osiągnięcia i pracę w zawodzie; 750 dolarów; sponsor – Duke University Press³³.

Już sama liczba nagród przyznawanych przez ALA wskazuje na dużą różnorodność ocenianych dokonań. Taki podział daje wiele możliwości. Amerykanie nie mieszają szeregowych osiągnięć pracowników, kierowników i dyrektorów, którzy mają zupełnie inne możliwości. To samo dotyczy obszarów działalności bibliotekarzy. Ludzie mający dokonania w zakresie np. bibliografii nie rywalizują z edukatorami, itd. Pozwala to na stworzenie i rozwijanie obiektywnych kryteriów oceny, co zmniejsza ryzyko nieporozumień i ma kapitalne znaczenie w procesie wymierności pracy. W efekcie konkursy przestają być tylko imprezami, a stają się kuźnią, gdzie wykuwane są standardy pracy bibliotekarzy. Stanowi to dużą różnicę w stosunku do polskiej nagrody „Bibliotekarz Roku”.

The Librarian of the Year Award

28 American Library Association, „Instruction Section Innovation Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/innovationaward>.

29 American Library Association, „Instruction Section Miriam Dudley Instruction Librarian Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/miriamdudley>.

30 American Library Association, „Marta Lange/SAGE-CQ Press Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/martalangecq>.

31 American Library Association, „Routledge Distance Learning Librarianship Conference Sponsorship Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/dlsaward>.

32 American Library Association, „ULS Outstanding Professional Development Award”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/ulsaward>.

33 American Library Association, „WGSS Award for Career Achievement in Women & Gender Studies Librarianship”, American Library Association, b.d., <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/wssachievement>.

Na pierwszy rzut oka podobną do polskiej nagrody „Bibliotekarz Roku” wydaje się być The Librarian of the Year Award – nagroda przyznawana przez czasopismo „Library Journal” (znajduje się na liście czasopism punktowanych MNiSW – 20 pkt.³⁴).

Oprócz niej periodyk organizuje i współorganizuje kilka innych konkursów: dla bibliotek (Jerry Kline Community Impact Prize³⁵, Library of the Year³⁶, Library Aware Community Award³⁷, Best Small Library in America³⁸), personelu pomocniczego (Paralibrarian of the Year)³⁹, przy współpracy z the Association for Library and Information Science Education (ALISE) dla szkoleniowców bibliotecznych (ALISE Excellence in Teaching Award)⁴⁰ i dla działań marketingowych (Library Marketer of the Year Award *LJ*)⁴¹. Tutaj również widzimy duże urozmaicenie konkursów. Osoby zajmujące się edukacją bibliotekarzy nie są oceniane tymi samymi kryteriami jak ludzie od promocji. Pozwala to z jednej strony na większy obiektywizm podejmowanych decyzji, a z drugiej przyczynia się do lepszego zdefiniowania „idealnego” pracownika.

„The Librarian of the Year Award” jest nagrodą przeznaczoną dla profesjonalnych pracowników (tytuł magistra – „Professional” means a person in possession of a master’s degree in Library and/or Information Science and/or holding a position designated “professional” in a library or library service”) bibliotek i informacji naukowej w całej Ameryce Północnej (USA, Kanada i Meksyk) za wybitne osiągnięcia odzwierciedlające najwyższe cele usługowe zawodu bibliotekarza (for outstanding achievement and accomplishments reflecting the loftiest service goals of the library profession)⁴².

Pierwszy raz „The Librarian of the Year Award” przyznano w 1988 r. Od tamtej pory miało miejsce 31 konkursów. W 2000 r. zmieniono zasady i wówczas nie przyznano nagrody⁴³. Jak

---

34 Jarosław Gowin, „Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 lipca 2019 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych wraz z przypisaną liczbą punktów”, 31 lipiec 2019, <http://www.bip.nauka.gov.pl/akty-prawne-mnisw/komunikat-ministra-nauki-i-szkolnictwa-wyzszego-z-dnia-31-lipca-2019-r-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materialow-z-konferencji-miedzynarodowych-wraz-z-przypisana-liczba-punktow.html>.

35 Library Journal, „Jerry Kline Community Impact Prize”, Library Journal, b.d., <https://www.libraryjournal.com/?page=2019-jerry-kline-community-impact-prize-submission-guidelines>.

36 Library Journal, „Library of the Year Nomination Guidelines”, Library Journal, b.d., <https://www.libraryjournal.com/?page=Librarian-of-the-Year-Guidelines>.

37 International Capital Market Association, „LibraryAware Community Award”, ICMA, 10 grudzień 2012, <https://icma.org/articles/article/libraryaware-community-award>.

38 Library Journal, „Awards: Best Small Library in America Award Nomination Guidelines”, Library Journal, b.d., <https://www.libraryjournal.com/?page=Best-Small-Library-Guidelines>.

39 Library Journal, „Paralibrarian of the Year Nomination Guidelines”, Library Journal, b.d., <https://www.libraryjournal.com/?page=Paralibrarian-of-the-Year-Guidelines>.

40 The Association for Library and Information Science Education (ALISE), „ALISE Excellence in Teaching Award”, b.d., <https://ali.memberclicks.net/alise-excellence-in-teaching-award>.

41 Library Journal, „Library Marketer of the Year Award Nomination Guidelines”, Library Journal, b.d., <https://www.libraryjournal.com/?page=Paralibrarian-of-the-Year-Guidelines>.

42 Library Journal, „Library of the Year Nomination Guidelines”.

43 Library Journal, „Past Winners”, Library Journal, b.d., <https://www.libraryjournal.com/?page=Past-Winners>.

wszystkie amerykańskie konkursy dla bibliotekarzy ten również łączy się z gratyfikacją finansową, wynoszącą obecnie 10 tys. dolarów (w 1988 r. wynosiła ona 1500 dolarów)⁴⁴. Patrząc na medianę zarobków bibliotekarzy w USA, wynoszącą za 2018 r. 4920,84 dolarów miesięcznie, wygrana w konkursie jest równa dwóm przeciętnym pensjom⁴⁵.

Ameryka – zwycięzcy konkursu „The Librarian of the Year Award”

Podstawą do analizy laureatów „The Librarian of the Year Award” były artykuły w czasopiśmie „Journal Library” w wersji tradycyjnej i elektronicznej oraz krótkie informacje zamieszczone na stronie periodyku⁴⁶. W oparciu o nie udało się ustalić, że podobnie jak w Polsce

---

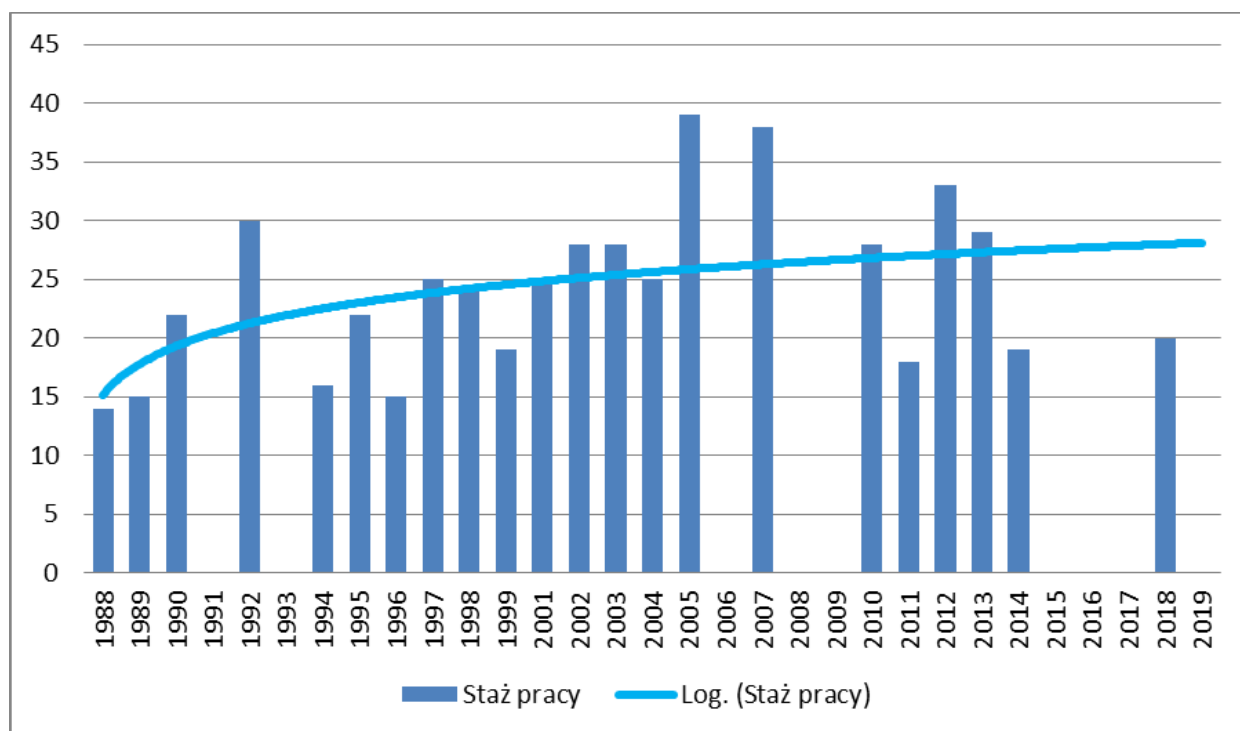
44 [Editorial Board of Library Journal], „Peggy Goodwin. LJ Librarian of the Year, 1988. For building library services to new Americans”, *Library Journal* 114, nr 1 (1989): 39.

45 U.S. Department of Labor, „Quick Facts: Librarians”, Bureau of Labor Statistics, b.d., <https://www.bls.gov/ooh/education-training-and-library/librarians.htm>.

46 [Editorial Board of Library Journal], „Peggy Goodwin. LJ Librarian of the Year, 1988. For building library services to new Americans”, 37–39; [Editorial Board of Library Journal], „Brenda Vogel. LJ Librarian of the Year, 1989. Celebrating a “bureaucratic guerrilla” and “information terrorist””, *Library Journal* 115, nr 1 (1990): 46–48; Judy Quinn, „LJ Librarian of the Year, 1990. Amy Owen. With organized yet flexible planning and education programs, Utah’s State Librarian has constructed a dynamic model of statewide library services”, *Library Journal* 116, nr 1 (1991): 44–47; Judy Quinn, „Daniel J. Bradbury. LJ Librarian of the Year, 1991. Under Bradbury’s direction, the Kansas City Public Library (Mo.) arose from funding chaos and now can survive tough economic times”, *Library Journal* 117, nr 1 (1992): 47–51; John Berry, „John W. Ferguson. LJ Librarian of the Year, 1992. He promised to build a great library system- and delivered more”, *Library Journal* 118, nr 1 (1993): 50–52; John Berry, „Susan C. Curzon. LJ Librarian of the Year 1993. Public and special library experience is helping her modernize information service at a 25,000-student university”, *Library Journal* 119, nr 1 (1994): 50–52; John Berry, „LJ librarian of the year 1994. Deborah Jacobs. “She may not admit it, but Deborah is one hell of a politician!””, *Library Journal* 120, nr 1 (1995): 40–42; John Berry, „Librarian of the Year 1995. Carla D. Hayden. Enoch Pratt Free Library, Baltimore. Creating a new model for libraries in the old Eastern cities”, *Library Journal* 121, nr 1 (1996): 36–39; John Berry, „Librarian of the Year 1996. Dorothy M. Schirtzinger. Lee County Library System, Fort Myers, Florida”, *Library Journal* 122, nr 1 (1997): 40–43; John N. III Berry, „Librarian of the Year 1997. Bobby Roberts. Central Arkansas Library System”, *Library Journal* 123, nr 1 (1998): 44–47; John N. III Berry, „Librarian of the Year 1998. Susan Fuller. Santa Clara County Library”, *Library Journal* 124, nr 1 (1999): 46–48; John N. III Berry, „Librarian of the Year 1999. Jerry Thrasher. Cumberland County Public Library, NC”, *Library Journal* 125, nr 1 (2000): 40–44; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2001. Louise Blalock. Hartford Public Library, CT”, *Library Journal* 126, nr 1 (2001): 48–50; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2002. Susan Kent. Los Angeles Public Library”, *Library Journal* 127, nr 1 (2002): 42–44; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2003. Raymond Santiago. Miami-Dade Public Library System”, *Library Journal* 128, nr 1 (2003): 44–47; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2004. Toni Garvey. Phoenix Public Library”, *Library Journal* 129, nr 1 (2004): 44–47; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2005. North Carolina State University Libraries’ Susan K. Nutter”, *Library Journal* 130, nr 1 (2005): 50–53; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2006. Rivkah Sass. Risk taker, change agent, library true believer”, *Library Journal* 131, nr 1 (2006): 44–46; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2007. Washington County Free Library’s Mary Baykan”, *Library Journal* 132, nr 1 (2007): 44–47; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2008. New Jersey State Librarian Norma Blake”, *Library Journal* 133, nr 1 (2008): 36–38; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2009. Team Cedar Rapids. After the flood, CRPL buoys the community”, *Library Journal* 134, nr 1 (2009): 28–30; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2010. Louisville Free Public Library’s Craig Buthod”, *Library Journal* 135, nr 1 (2010): 36–38; John N. III Berry, „Librarian of the Year 2011. Nancy Pearl”, *Library Journal* 136, nr 1 (2011): 24–27; John N. III Berry, „Luis Herrera: LJ’s 2012 Librarian of the Year”, *Library Journal*, 10 stycznia 2012, <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=luis-herrera-ljs-2012-librarian-of-the-year>; Scott Cohen, „Interview with Corinne Hill Executive Director of the Chattanooga Public Library”, *Tennessee Libraries* 62, nr 3 (2012), <https://www.tnla.org/page/510>; John N. III Berry, „Jo Budler: LJ’s 2013 Librarian of the Year”, *Library Journal*, 7 stycznia 2013, <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=joanne-jo-budler-2013-librarian-of-the-year>; John N. III Berry, „Corinne Hill: LJ’s 2014 Librarian of the Year”, *Library Journal*, 7 stycznia 2014, <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=corinne-hill-ljs-2014-librarian-of-the-year>; Lauren Hertzler, „Free Library president recognized with top honor”, *Philadelphia Business Journal*, 7 stycznia 2015,

większość zwycięzców (93%) reprezentuje biblioteki publiczne. Książnice naukowe i akademickie stanowią tylko 7%.

Wykres nr 5: Staż pracy zwycięzcy konkursu „The Librarian of the Year Award”

Źródło: opracowanie autora

W przeciwieństwie do polskiego konkursu, w tym zza oceanu dane dotyczące stażu pracy w bibliotece nie są zawsze podawane. W oparciu o informacje dotyczące 22 laureatów możemy pokusić się o pewne wnioski. Średnia pracy w bibliotece to ponad 24 lata, przy rekordzie wynoszącym 39 lat, co nie odbiega od danych z analizy polskiego konkursu. Różnicę widać w minimalnym stażu, który w USA wyniósł 14 lat przy zaledwie 3 w Polsce. Inaczej kształtuje się również logarytmiczna linia trendu przepracowanych w bibliotece lat, za oceanem wzrasta, a u nas

<https://www.bizjournals.com/philadelphia/news/2015/01/07/free-library-president-recognized-with-top-honor.html>;
 John N. III Berry, „Nicolle Ingui Davies: LJ’s 2016 Librarian of the Year”, *Library Journal*, 4 styczeń 2016, <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=nicolle-ingui-davies-ljs-2016-librarian-of-the-year>; John N. III Berry, „Jill Bourne: LJ’s 2017 Librarian of the Year”, *Library Journal*, 4 styczeń 2017, <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=jill-bourne-ljs-2017-librarian-of-the-year>; Lisa Peet, „Lance Werner: LJ’s 2018 Librarian of the Year”, *Library Journal*, 2 styczeń 2018, <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=lance-werner-ljs-2018-librarian-year>; John N. III Berry, „Skye Patrick, LJ Librarian of the Year”, *Library Journal*, 24 grudzień 2018, <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=LJX190101LOY-SkyePatrick>; N N, „Nancy Pearl”, w *Wikipedia*, 1 grudzień 2019, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Nancy_Pearl&oldid=928778659; N N, „California Library Hall of Fame: Luis Herrera”, *California Library Association*, udostępniono 13 grudzień 2019, <https://www.cla-net.org/page/HOF2019LH>; N N, „Carla Hayden”, w *Wikipedia*, 9 grudzień 2019, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Carla_Hayden&oldid=929933353; Susan Kent, „About Me”, *Susan Kent Consulting*, udostępniono 13 grudzień 2019, https://www.susankent.org/Susan_Kent_Consulting/About_Me.html.

maleje. Analizując sylwetki laureatów amerykańskiego konkursu można dojść do wniosku, że otrzymanie „The Librarian of the Year Award” często stanowiło zwieńczenie ich kariery zawodowej w bibliotece.

Interesującym jest zagadnienie pełnionej funkcji. W pierwszym konkursie wygrał szeregowy pracownik. Później mieliśmy samych przedstawicieli kadry zarządzającej: dyrektorów, koordynatorów, bibliotekarzy stanowych (State Librarian), a także jedną grupę bibliotekarzy w 2009 r. (nagroda dla 11 osób: dyrektora, 2 koordynatorów i 8 kierowników)⁴⁷. Stanowi to duży kontrast w stosunku do polskiej nagrody, gdzie udział dyrektorów nie jest dominujący, a dodatkowo ma jeszcze tendencję spadkową przy jednoczesnym wzroście szeregowych pracowników.

Kolejną dużą różnicę pomiędzy polskim a amerykańskim konkursem widać w wykształceniu laureatów. Już regulamin „The Librarian of the Year Award” wymaga od kandydatów bycia profesjonalnymi pracownikami bibliotek i informacji naukowej, za których uważa się magistrów bibliotekoznawstwa (Master of Library Science), bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (Master of Library and Information Science), albo osobą zajmującą stanowisko oznaczone jako „specjalista”. Analiza sylwetek laureatów konkursów pokazała, że wszyscy oni mają przynajmniej tytuł zawodowy magistra bibliotekoznawstwa lub bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Oprócz niego posiadają dodatkowo inne wyższe wykształcenie z zakresu prawa, dziennikarstwa, administracji lub zarządzania. Stanowi to duży kontrast w stosunku do polskiego konkursu, gdzie dominująca pozycja bibliotekarskiego wykształcenia, mimo dominującej pozycji, ma tendencję spadkową.

Osiągnięcia polskich i amerykańskich laureatów nagród dla bibliotekarzy są częściowo do siebie podobne. Za oceanem również docenia się organizowanie różnorodnych imprez. W wywiadach ze zwycięstwami możemy przeczytać o bogatej ofercie dla czytelników, przekształceniach i rozbudowach bibliotek. W Ameryce szczególnie ważne są dokonania w zakresie modernizacji bibliotek i pracującego w nich personelu, co stanowi pewną różnicę w stosunku do polskiego konkursu. Tłumaczy to zwycięstwa w konkursie za oceanem dyrektorów dużych instytucji, którzy mają oczywiście większe możliwości dokonywania takich działań. Podobnie jest z kolejnym wyróżnikiem osiągnięć laureatów „The Librarian of the Year Award” w postaci pozyskiwania zewnętrznych pieniędzy. Wszyscy zwycięscy chwalą się zdobytymi kwotami, które idą w miliony dolarów. W Polsce również to występuje, ale nie jest tak powszechne. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że stanowi to niezwykle mierzalny wskaźnik, pomagający w dokonaniu wyboru.

---

47 Raya Kuzyk, „20 Years and Counting”, *Library Journal*, 21 maj 2010, <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=20-years-and-counting>.

Największe podobieństwa, oprócz miejsc pracy, pomiędzy USA a Polską można dostrzec w wizjach bibliotek, prezentowanych przez laureatów konkursów. Króluje tutaj koncepcja księżnicy jako „trzeciego miejsca”, która jest wdrażana w życie i nagradzana. Zacytujmy przykładowe wypowiedzi: „I see libraries as community centers, but I think we must also show what librarians can do out in the social networking environment” (Widzę biblioteki jako centra kultury, ale myślę, że musimy także pokazać, co bibliotekarze mogą zrobić w środowisku sieci społecznościowych)⁴⁸, „director, (...) began the evolution of ALD [Arapahoe Library District – M. B.] libraries into community centers with a focus on easy access to resources and technology” (dyrektor, (...) rozpoczęła ewolucję bibliotek BDA [Biblioteki Dystryktu Arapahoe – M.B.] w centra kultury z naciskiem na łatwy dostęp do zasobów i technologii). (...) „ALD is competing with bookstores, with Starbucks, with the grocery store, with the recreation center, the soccer game, the theater” (BDA konkuruje z księgarniami, z Starbucksami, ze sklepem spożywczym, z centrum rekreacji, meczem piłki nożnej, teatrem)⁴⁹.

Tak jak w Polsce, w USA znajdziemy również takie stwierdzenia: „I've tried to build a community of support with every sector involved with the library here, so they [users or readers – M.B.] have a true understanding of the value of a research library” (Próbowałam zbudować wsparcie społeczności dla każdego sektora związanego z biblioteką, aby mieli oni [użytkownicy lub czytelnicy – M. B.] prawdziwe zrozumienie wartości biblioteki badawczej)⁵⁰ i “They all recognize the importance of keeping a balance in library service” (Wszyscy dostrzegają znaczenie utrzymania równowagi w usługach bibliotecznych), (...) “My fear is that we don't recognize or will forget that library service is like a three-legged stool: information, outreach and programming, and reading” (Obawiam się, że nie rozpoznamy lub zapomnimy, że usługa biblioteczna jest jak trójnogi taboret: informacja, wsparcie i planowanie oraz czytanie)⁵¹.

Wyniki

Polski konkurs „Bibliotekarz Roku” SBP miał do tej pory 9 edycji. W ich ramach poznaliśmy 133 laureatów i 25 osób, które zdobyły zajęły I, II i III miejsca. Niestety, zwycięstwo w konkursie nie łączy się z gratyfikacją finansową.

Ogromna większość laureatów pracuje w bibliotekach publicznych (około 80%) i nic nie wskazuje, aby miało to ulec zmianie w najbliższym czasie. Przeciętny laureat konkursu przepracował w bibliotece około 25 lat. Analiza wykazała, że na przestrzeni tych 9 lat obserwujemy

---

48 Berry, „Librarian of the Year 2008. New Jersey State Librarian Norma Blake”, 38.

49 Berry, „Nicolle Ingui Davies: LJ's 2016 Librarian of the Year”.

50 Berry, „Librarian of the Year 2005. North Carolina State University Libraries' Susan K. Nutter”, 51.

51 Berry, „Librarian of the Year 2011. Nancy Pearl”, 26.

powolny trend spadkowy z około 27-28 do 22-23 lat. Zmniejsza się również udział dyrektorów i kierowników, a rośnie szeregowych pracowników. Spośród wykształcenia dominuje nadal te bibliotekarskie, ale logarytmiczna linia trendu tej wartości ma tendencję spadkową.

W przypadku osiągnięć osób, które zajęły pierwsze trzy miejsca, najczęściej pojawiają się organizowane imprezy, spotkania autorskie, wystawy, szkolenia, aktywizacja mieszkańców, a także nawiązanie współpracy z lokalnymi instytucjami i osobami. Na pytanie o wizję przyszłej biblioteki króluje księżnica jako trzecie miejsce.

Za oceanem zanotowaliśmy więcej konkursów, które są bardziej zróżnicowane. Daje to wiele możliwości. Przede wszystkim pozwala na docenienie różnorodnych aspektów pracy bibliotekarzy, w tym tych dokumentacyjnych, które są często niedoceniane, a w każdej księżnicy niezbędne. Są nagrody dla kadry kierowniczej i szeregowych pracowników, co eliminuje ewentualne nieporozumienia. Wszystkie łączą się z gratyfikacjami finansowymi.

Po przeanalizowaniu amerykańskich konkursów dla bibliotekarzy, najbardziej podobnym do polskiego „Bibliotekarz Roku” jest „The Librarian of the Year Award” organizowany przez czasopismo „Library Journal”. Po przyjrzeniu się sylwetką 31 zwycięzców, można powiedzieć, że podobieństwa widać tylko w miejscu pracy, wizji przyszłej biblioteki oraz częściowo w osiągnięciach. W przypadku tych ostatnich w USA większy niż u nas kładziony jest nacisk na pozyskiwanie pieniędzy. Pewne różnice zarysowują się w odniesieniu do stażu pracy, który za oceanem jest wyższy i ma tendencję wzrostową. Większy kontrast widzimy w pełnionych funkcjach i wykształceniu. Wszyscy amerykańscy zwycięscy mają bibliotekarskie wykształcenie i prawie wszyscy są dyrektorami.

Wnioski

Polski konkurs „Bibliotekarz Roku” SBP jest stosunkowo młodym i nadal rozwijającym się projektem. Tego typu wyróżnienie jest potrzebne i należy w tym miejscu pochwalić tę inicjatywę. Warto rozważyć pomysł stworzenia paru nagród, jak ma to miejsce w USA. Poddawanie kandydatów ocenie w ramach jednej dziedziny, na przykład tworzeniu bibliografii, mogłoby przełożyć się na powstanie obiektywnych kryteriów, które byłyby również użyteczne poza konkursem. Koniecznym jest także połączenie wyróżnień z gratyfikacjami finansowymi.

Bibliografia

American Library Association. „Academic/Research Librarian of the Year Award”. American Library Association, b.d. <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/acrlibrarian>.
———. „CLS Innovation in College Librarianship Award”. American Library Association, b.d. <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/clsaward>.

- . „EBSCO Community College Learning Resources Leadership Award”. American Library Association, b.d.
<http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/libraryachievementaward>.
- . „EBSS Distinguished Education and Behavioral Sciences Librarian Award”. American Library Association, b.d. <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/acrllebssaward>.
- . „Hugh C. Atkinson Memorial Award”. American Library Association, b.d.
<http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/atkinsonmemorial>.
- . „Instruction Section Innovation Award”. American Library Association, b.d.
<http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/innovationaward>.
- . „Instruction Section Miriam Dudley Instruction Librarian Award”. American Library Association, b.d. <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/miriamdudley>.
- . „Marta Lange/SAGE-CQ Press Award”. American Library Association, b.d.
<http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/martalangeccq>.
- . „Routledge Distance Learning Librarianship Conference Sponsorship Award”. American Library Association, b.d. <http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/dlsaward>.
- . „ULS Outstanding Professional Development Award”. American Library Association, b.d.
<http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/ulsaward>.
- . „WGSS Award for Career Achievement in Women & Gender Studies Librarianship”. American Library Association, b.d.
<http://www.ala.org/acrl/awards/achievementawards/wssachievement>.
- Berry, John. „John W. Ferguson. LJ Librarian of the Year, 1992. He promised to build a great library system- and delivered more”. *Library Journal* 118, nr 1 (1993): 50–52.
- . „Librarian of the Year 1995. Carla D. Hayden. Enoch Pratt Free Library, Baltimore. Creating a new model for libraries in the old Eastern cities”. *Library Journal* 121, nr 1 (1996): 36–39.
- . „Librarian of the Year 1996. Dorothy M. Schirtzinger. Lee County Library System, Fort Myers, Florida”. *Library Journal* 122, nr 1 (1997): 40–43.
- . „LJ librarian of the year 1994. Deborah Jacobs. “She may not admit it, but Deborah is one hell of a politician!””. *Library Journal* 120, nr 1 (1995): 40–42.
- . „Susan C. Curzon. LJ Librarian of the Year 1993. Public and special library experience is helping her modernize information service at a 25,000-student university”. *Library Journal* 119, nr 1 (1994): 50–52.
- Berry, John N. III. „Corinne Hill: LJ’s 2014 Librarian of the Year”. *Library Journal*, 7 styczeń 2014.
<https://www.libraryjournal.com/?detailStory=corinne-hill-ljs-2014-librarian-of-the-year>.
- . „Jill Bourne: LJ’s 2017 Librarian of the Year”. *Library Journal*, 4 styczeń 2017.
<https://www.libraryjournal.com/?detailStory=jill-bourne-ljs-2017-librarian-of-the-year>.
- . „Jo Budler: LJ’s 2013 Librarian of the Year”. *Library Journal*, 7 styczeń 2013.
<https://www.libraryjournal.com/?detailStory=joanne-jo-budler-2013-librarian-of-the-year>.
- . „Librarian of the Year 1997. Bobby Roberts. Central Arkansas Library System”. *Library Journal* 123, nr 1 (1998): 44–47.
- . „Librarian of the Year 1998. Susan Fuller. Santa Clara County Library”. *Library Journal* 124, nr 1 (1999): 46–48.
- . „Librarian of the Year 1999. Jerry Thrasher. Cumberland County Public Library, NC”. *Library Journal* 125, nr 1 (2000): 40–44.
- . „Librarian of the Year 2001. Louise Blalock. Hartford Public Library, CT”. *Library Journal* 126, nr 1 (2001): 48–50.
- . „Librarian of the Year 2002. Susan Kent. Los Angeles Public Library”. *Library Journal* 127, nr 1 (2002): 42–44.
- . „Librarian of the Year 2003. Raymond Santiago. Miami-Dade Public Library System”. *Library Journal* 128, nr 1 (2003): 44–47.

- . „Librarian of the Year 2004. Toni Garvey. Phoenix Public Library”. *Library Journal* 129, nr 1 (2004): 44–47.
- . „Librarian of the Year 2005. North Carolina State University Libraries’ Susan K. Nutter”. *Library Journal* 130, nr 1 (2005): 50–53.
- . „Librarian of the Year 2006. Rivkah Sass. Risk taker, change agent, library true believer”. *Library Journal* 131, nr 1 (2006): 44–46.
- . „Librarian of the Year 2007. Washington County Free Library’s Mary Baykan”. *Library Journal* 132, nr 1 (2007): 44–47.
- . „Librarian of the Year 2008. New Jersey State Librarian Norma Blake”. *Library Journal* 133, nr 1 (2008): 36–38.
- . „Librarian of the Year 2009. Team Cedar Rapids. After the flood, CRPL buoys the community”. *Library Journal* 134, nr 1 (2009): 28–30.
- . „Librarian of the Year 2010. Louisville Free Public Library’s Craig Buthod”. *Library Journal* 135, nr 1 (2010): 36–38.
- . „Librarian of the Year 2011. Nancy Pearl”. *Library Journal* 136, nr 1 (2011): 24–27.
- . „Luis Herrera: LJ’s 2012 Librarian of the Year”. *Library Journal*, 10 styczeń 2012. <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=luis-herrera-ljs-2012-librarian-of-the-year>.
- . „Nicolle Ingui Davies: LJ’s 2016 Librarian of the Year”. *Library Journal*, 4 styczeń 2016. <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=nicolle-ingui-davies-ljs-2016-librarian-of-the-year>.
- . „Skye Patrick, LJ Librarian of the Year”. *Library Journal*, 24 grudzień 2018. <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=LJX190101LOY-SkyePatrick>.
- Chruścińska, Jadwiga. „Z Cieszanowa w wielki świat. Rozmowa z Urszulą Kopeć-Zaborniak - Bibliotekarzem Roku 2016”. *Poradnik Bibliotekarza*, 2017.
- Cohen, Scott. „Interview with Corinne Hill Executive Director of the Chattanooga Public Library”. *Tennessee Libraries* 62, nr 3 (2012). <https://www.tnla.org/page/510>.
- [Editorial Board of *Library Journal*]. „Brenda Vogel. LJ Librarian of the Year, 1989. Celebrating a “bureaucratic guerrilla” and “information terrorist””. *Library Journal* 115, nr 1 (1990): 46–48.
- . „Peggy Goodwin. LJ Librarian of the Year, 1988. For building library services to new Americans”. *Library Journal* 114, nr 1 (1989): 37–39.
- Gowin, Jarosław. „Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 lipca 2019 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych wraz z przypisaną liczbą punktów”, 31 lipiec 2019. <http://www.bip.nauka.gov.pl/akty-prawne-mnisw/komunikat-ministra-nauki-i-szkolnictwa-wyzszego-z-dnia-31-lipca-2019-r-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materialow-z-konferencji-miedzynarodowych-wraz-z-przypisana-liczba-punktow.html>.
- Grzecznowska, Anna, i Małgorzata Dargiel-Kowalska. „Z życia SBP”. *Przegląd Biblioteczny* 87, nr 1 (2019): 107–16.
- Hertzler, Lauren. „Free Library president recognized with top honor”. *Philadelphia Business Journal*, 7 styczeń 2015. <https://www.bizjournals.com/philadelphia/news/2015/01/07/free-library-president-recognized-with-top-honor.html>.
- Illinois Library Association. „Hugh C. Atkinson Memorial Award”. Illinois Library Association, b.d. <https://www.ila.org/about/awards-and-scholarships/hugh-c-atkinson-memorial-award>.
- International Capital Market Association. „LibraryAware Community Award”. ICMA, 10 grudzień 2012. <https://icma.org/articles/article/libraryaware-community-award>.
- Kent, Susan. „About Me”. Susan Kent Consulting. Udostępniono 13 grudzień 2019. https://www.susankent.org/Susan_Kent_Consulting/About_Me.html.

- Kuzyk, Raya. „20 Years and Counting”. *Library Journal*, 21 maj 2010.
<https://www.libraryjournal.com/?detailStory=20-years-and-counting>.
- Library Journal. „Awards: Best Small Library in America Award Nomination Guidelines”. *Library Journal*, b.d. <https://www.libraryjournal.com/?page=Best-Small-Library-Guidelines>.
- . „Jerry Kline Community Impact Prize”. *Library Journal*, b.d.
<https://www.libraryjournal.com/?page=2019-jerry-kline-community-impact-prize-submission-guidelines>.
- . „Library Marketer of the Year Award Nomination Guidelines”. *Library Journal*, b.d.
<https://www.libraryjournal.com/?page=Paralibrarian-of-the-Year-Guidelines>.
- . „Library of the Year Nomination Guidelines”. *Library Journal*, b.d.
<https://www.libraryjournal.com/?page=Librarian-of-the-Year-Guidelines>.
- . „Paralibrarian of the Year Nomination Guidelines”. *Library Journal*, b.d.
<https://www.libraryjournal.com/?page=Paralibrarian-of-the-Year-Guidelines>.
- . „Past Winners”. *Library Journal*, b.d. <https://www.libraryjournal.com/?page=Past-Winners>.
- N, N. „Bibliotekarz Roku”. SBP. Ogólnopolski portal bibliotekarski, b.d.
http://www.sbp.pl/konkursy/bibliotekarz_roku.
- . „California Library Hall of Fame: Luis Herrera”. California Library Association. Udostępniono 13 grudzień 2019. <https://www.cla-net.org/page/HOF2019LH>.
- . „Carla Hayden”. W *Wikipedia*, 9 grudzień 2019. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Carla_Hayden&oldid=929933353.
- . „Nancy Pearl”. W *Wikipedia*, 1 grudzień 2019. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Nancy_Pearl&oldid=928778659.
- Pawłowska, Krystyna. „to nie ja wybrałam ten zawód, ale zawód wybrał mnie”. *Poradnik Bibliotekarza*, 2018.
- Peet, Lisa. „Lance Werner: LJ’s 2018 Librarian of the Year”. *Library Journal*, 2 styczeń 2018.
<https://www.libraryjournal.com/?detailStory=lance-werner-ljs-2018-librarian-year>.
- Przybysz, Marzena. „Rozmowa z Adrianną Walendziak kierownikiem Działu Analiz i Współpracy z regionem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie, laureatką Konkursu Bibliotekarz Roku 2016”. *Bibliotekarz*, 2017.
- . „Rozmowa z Agnieszką Dworak laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2015”. *Bibliotekarz*, 2016.
- . „Rozmowa z Bibliotekarzem Roku 2010, Barbarą Kuprel, kierownikiem Oddziału dla Dzieci i Młodzieży Biblioteki Publicznej w Mońkach”. *Bibliotekarz*, 2011.
- . „Rozmowa z Bogumiłą Tobotą kierowniczką Działu Audiowizualnych Książnicy Płockiej im. Władysława Broniewskiego”. *Bibliotekarz*, 2019.
- . „Rozmowa z Cecylią Judek Bibliotekarzem Roku 2017”. *Bibliotekarz*, 2018.
- . „Rozmowa z Danutą Krajewską kierownikiem Filii nr 11 Koszalińskiej Biblioteki Publicznej im. Joachima Lelewela, laureatką trzeciego miejsca w ogólnopolskim konkursie Bibliotekarz Roku 2011”. *Bibliotekarz*, 2012.
- . „Rozmowa z Elżbietą Tkacz dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Fredry w Jarosławiu, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”. *Bibliotekarz*, 2013.
- . „Rozmowa z Jackiem Smółką kierownikiem olsztyńskiej Planety 11, laureatem konkursu Bibliotekarz Roku 2015”. *Bibliotekarz*, 2016.
- . „Rozmowa z Joanną Szymczak-Ryczel z Biblioteki Miejskiej w Łodzi, laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2018”. *Bibliotekarz*, 2019.
- . „Rozmowa z Jolantą Janiec laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2017, kierownikiem Działu Udostępniania Zbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hrubieszowie”. *Bibliotekarz*, 2018.

- . „Rozmowa z Katarzyną Wituś, laureatką ogólnopolskiego konkursu Bibliotekarz Roku 2014”. *Bibliotekarz*, 2015.
- . „Rozmowa z Małgorzatą Kępką - Bibliotekarzem Roku 2011”. *Bibliotekarz*, 2012.
- . „Rozmowa z Małgorzatą Sońską laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2017, Dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łańcucie”. *Bibliotekarz*, 2018.
- . „Rozmowa z Małgorzatą Zińczuk laureatką drugiego miejsca w ogólnopolskim konkursie Bibliotekarz Roku 2011””. *Bibliotekarz*, 2012.
- . „Rozmowa z Martą Kryś Bibliotekarzem Roku 2015”. *Bibliotekarz*, 2016.
- . „Rozmowa z Pawłem Dobrzeleckim Bibliotekarzem Roku 2018”. *Bibliotekarz*, 2019.
- . „Rozmowa z Renatą Pańką Bibliotekarzem Roku 2013”. *Bibliotekarz*, 2014.
- . „Rozmowa z Sabiną Malinowską, laureatką ogólnopolskiego konkursu «Bibliotekarz Roku 2012»”. *Bibliotekarz*, 2013.
- . „Rozmowa z Sylwią Mróz, dyrektorką Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida w Złotowie, laureatką Konkursu «Bibliotekarz Roku» 2014”. *Bibliotekarz*, 2015.
- . „Rozmowa z Witoldem Gagackim Bibliotekarzem Roku 2014”. *Bibliotekarz*, 2015.
- Quinn, Judy. „Daniel J. Bradbury. LJ Librarian of the Year, 1991. Under Bradbury’s direction, the Kansas City Public Library (Mo.) arose from funding chaos and now can survive tough economic times”. *Library Journal* 117, nr 1 (1992): 47–51.
- . „LJ Librarian of the Year, 1990. Amy Owen. With organized yet flexible planning and education programs, Utah’s State Librarian has constructed a dynamic model of statewide library services”. *Library Journal* 116, nr 1 (1991): 44–47.
- Redakcja „Bibliotekarza”. „Cecylia Judek Bibliotekarz Roku 2017”. *Bibliotekarz*, 2018.
- [Redakcja „Bibliotekarza”]. „Finałiści II etapu «Bibliotekarz Roku 2011»”. *Bibliotekarz*, 2012.
- Redakcja „Bibliotekarza”. „Małgorzata Kępka Bibliotekarz Roku 2011”. *Bibliotekarz*, 2012.
- . „Marta Kryś Bibliotekarz Roku 2015”. *Bibliotekarz*, 2016.
- . „Paweł Dobrzelecki Bibliotekarz Roku 2018”. *Bibliotekarz*, 2019.
- The Association for Library and Information Science Education (ALISE). „ALISE Excellence in Teaching Award”, b.d. <https://ali.memberclicks.net/alise-excellence-in-teaching-award>.
- U.S. Department of Labor. „Quick Facts: Librarians”. Bureau of Labor Statistics, b.d. <https://www.bls.gov/ooh/education-training-and-library/librarians.htm>.
- Wołosz, Jan oprac. „Bibliotekarz Roku 2010 - edycja wojewódzka”. *Bibliotekarz*, 2011.